

Dagthema: 'De zonde die in mij woont'

Overweging op zondag 3 maart Voorganger: Bert van der Meer

*"... Wij zijn het die richting geven aan ons leven.
Niet de wetten, niet onze woede, niet onze verslavingen,
maar de richting die Jezus ons wijst.
Naar het loskomen van aardse zaken.
Naar liefde voor onszelf en onze naasten ..."*

Orde van dienst

Openingsgebed

Lied: Welkom

Margryt Poortstra/Tom Löwenthal

Welkom en Inleiding

Lied: Eerste en laatste

H.Oosterhuis/A.Oomen

Eerste lezing: Exodus 20, 1-17 (BGT)

Lied: Boek, jij bent geleefd

H.Oosterhuis/A.Oomen

Tweede Lezing: Romeinen 7, 4-25 (NBV 21)

Overweging

Pianomuziek

Geloofsbelijdenis

Collecte

Intenties die werden opgeschreven

Tafelgebed: Jij, naamloos vanaf den
beginne, wie ben je?

Nodiging

Breken en delen van brood en wijn

Lied: Geschreven staat

Huib Oosterhuis/Tom Löwenthal

Onze Vader

Activiteiten en informatie

Lied: Schriftlied

H.Oosterhuis/A.Oomen

Zegenbede

Petra Kerssies / Tom Löwenthal

[Boekje met de volledige orde van dienst](#)

Welkom en inleiding

Afgelopen vrijdag is in Rusland Aleksej Navalny begraven, oppositieleider en een moedige man, onder grote publieke belangstelling.

Marian en ik keken vrijdagavond de documentaire 'Navalny' die een Canadese filmmaker twee jaar geleden maakte toen Navalny herstelde van zijn vergiftiging door Novitsjok.

De documentaire is een thriller die z'n hoogtepunt beleeft als hij gaat bellen met degenen die hem hebben vergiftigd. Eén van hen is loslippig en vertelt eigenlijk alle ontluisterende details over de vergiftiging, die we kennen uit de krant en van televisie. En dat publiceert Navalny op alle social mediakanalen tegelijk online, op 17 december 2020. Precies een maand later keert hij terug naar Rusland. Omdat er téveel mensen zijn afgekomen op het vliegveld waar hij gaat landen (en de politie die menigte niet onder controle krijgt) wordt het vliegtuig omgeleid naar een ander vliegveld. En daar wordt hij direct gearresteerd, het vervolg kennen we.

Een krachtig man

In de documentaire zien we een positieve, krachtige man, aan wie je niet ziet of merkt dat hij geraakt wordt door het noodlot wat hem wacht. Hij is niet bang, hij zegt: 'Als ze mij doden, betekent dat dat ik een bedreiging voor hen ben. En dat betekent dat wij enorm krachtig zijn. Dus blijf je verzetten en wees niet bang.'

En dat is ook te zien in de documentaire. Deze is in mei vorig jaar uitgezonden door de VPRO en daar, op NPO Start, na te kijken. En ook op HBO.

Graag wil ik deze viering beginnen met een minuut stilte voor Navalny, een moedige man die de hoop op een ándere toekomst van Rusland symboliseerde, die voortleeft in vele harten en hoofden en niet alleen in Rusland.

Over het thema

Welkom in deze viering van 3 maart 2024 in De Duif! Samen met Marian ga ik voor in deze viering, waarvoor ik het thema heb gekozen "de zonde die in mij woont". Verder hebben we Stephanus aan de vleugel, het Duifkoor met Henk

We lezen straks eerst uit Exodus, over de tien geboden, dat definieert wat goed is en wat niet. En dat past mooi bij de tweede lezing, uit de brief aan de Romeinen, waaruit de zinsnede komt van het thema, "de zonde die in mij woont". De strekking van die lezing: met mijn hoofd wil ik het goede wel, maar de zonde die in mij woont maakt dat ik het goede niet doe. Dat is een interessante draai, dacht ik, die lijkt op 'het kwaad', of de zonde, als onkruid, dat steeds opnieuw de kop weer opsteekt. Anders gezegd: "de geest is gewillig, het vlees is zwak" – dat zegt Jezus tegen de leerlingen in het lijdensverhaal, als ze in de Hof van Getsemane zijn. Hij gaat dan bidden en vraagt hen om wakker te blijven. Het vervolg daarvan kennen we: ze vallen tóch in slaap en Jezus ontsteekt in woede "Kun je nog geen úúr met mij waken?". En dat past dan weer mooi in deze vastentijd, want we zijn immers op weg naar Pasen.

Ik heb de lezing uit de brief aan de Romeinen wat langer gemaakt dan in het leesrooster staat, om nog wat meer perspectief toe te voegen. Het is een interessante lezing waar ik graag met jullie straks wat over na wil denken.

Laten we nog even een moment stilte nemen om alle daagse dingen even te laten zodat we ons kunnen richten op deze viering.

We starten nu de dienst van het Woord met het lied 'Eerste en laatste', een titel die verwijst naar de Alpha en de Omega, het begin en het einde, de Eeuwige dus... In dit lied vragen we de eeuwige om ons te verlossen van dat wat ons bedrukt, belast en te zien wie je bent, in al je kwetsbaarheid.

Ik wens ons een goede viering!

Eerste lezing: Exodus 20, 1-17 (BGT)

Betreft: 'Boek jij bent geleefd'

De liederen die we zingen sluiten aan bij de eerste lezing.

In 'Boek jij bent geleefd' zingen we over licht en adem, over delen van geld en goed. Over Mozes die 'de weg heeft geweest', en daarna de profeten. Over liefde "als een mens aanwezig, wijn van liefde, brood des levens zoals Hij", dat is Jezus. Om uit te komen bij ons "Vrouw, waar is je broer, mens, waar is je zusje", dat is de medemens die net is zoals wij, met wie wij ons leven delen van "lijden, sterven" en ook "liefde leren".

Tweede Lezing: Romeinen 7, 4-25 (NBV 21)

Overweging 3 maart 2024

Ik stond pas te wachten op de metro, bij halte Centraal station. Er stonden tientallen mensen op het perron, misschien wel honderd. Allemaal keken ze, starden ze naar hun smartphone. Ik dacht: Wij kunnen in Nederland leven en denken zoals we zelf willen, maar toch staren we allemaal naar het scherm van onze smartphone als we staan te wachten.

Ik vertelde dat aan mijn dochter, die zei: ja, logisch. Mijn generatie weet ook niet meer wat je moet doen als je aan het wachten bent. Hoe deden jullie dat vroeger?

Dopamine

En: ja, we zijn verslaafd aan dopamine, we gaan steeds op zoek naar die beloning die we krijgen bij een nieuw bericht, een nieuwe like, nieuws dat binnenkomt, want dat geeft ons weer even het gevoel van voldoening. Terwijl, als we uitzoomen, als we een wandeling maken, een boek lezen, een fijn gesprek hebben, dan weten we dat ons leven daar niet over gaat. Het gaat ons niet om kortstondig geluk. Maar wat dan wel?

De brief aan de Christenen van Rome is veelomvattend, een brief die teruggrijpt op héél veel van de eerdere Bijbelboeken en daarmee de joodse geschiedenis.

Paulus schreef deze brief met de bedoeling om die parochie te verenigen, om zo een basis te vormen voor de uitbreiding van het Christendom verder naar het westen, naar Spanje. Alleen, zo ver was het nog lang niet.

Er was namelijk herrie in die gemeenschap. Dat kwam omdat er christenen waren zónder joodse achtergrond, die zich dus niet hielden aan de joodse wetten van spijs (koosjer), feestdagen (sabbath) en lijf (besnijdenis). En er waren christenen met een joodse achtergrond die die wetten wél naleefden. Die twee groepen bestreden elkaar.

Verdreven uit Rome

Die joden waren vijf jaar eerder verdreven uit Rome door keizer Claudius, zowel de christelijke als niet-christelijke joden. Het is niet moeilijk voor te stellen dat de joden zich toen ontwikkelden in het méér naleven van de joodse wetten. Toen ze vijf jaar later terugkeerden in Rome en de christen-gemeenschap bezochten, herkenden zij zichzelf daar niet meer in. Niet alleen omdat er christenen met een joodse achtergrond al vijf jaar ontbraken, maar ook omdat zij zichzelf in een meer ‘joodse richting’ hadden ontwikkeld. Daar ging de herrie over.

Dat is een onuitputtelijke bron van onenigheid. Paulus, een rabbi, maakt dit vakkundig onklaar. Dat doet hij door uit te leggen dat de mensheid gedoemd is omdat ze zich verliest in zondig gedrag en het richten van hun levens op andere dingen dan God. Zoals aardse rijkdom en afgoderij. De joden geven aan “wij weten wel hoe het moet, want wij kennen God en we hebben 613 wetten en regels en daar houden we ons aan”. Aan hen zegt hij: Ondanks al die gedetailleerde wetten is het jullie niet gelukt om je levens blijvend te richten op God. Keer op keer verviel het joodse volk in hetzelfde foute gedrag, dus eigenlijk is het nóg erger dat jullie dat gedrag vertonen. Want je weet wel hoe het moet, maar je doet het niet.

613 wetten en regels

Dan verklaart hij de rol van Jezus. Jezus predikt liefde, naastenliefde, die uitstijgt boven alle zonden. Jezus neemt de zonden van de mensheid op zich, zodat wij kunnen worden zoals hij is: liefde tussen mensen.

In het gedeelte dat wij lezen verklaart hij waarom dan de 613 wetten en regels die de Bijbel telt wél waarde hebben. Hij zegt: “de wetten zijn goed, het bewijst Gods goedheid, dat hij is begaan met het lot van zijn volk. Alleen hebben die wetten alléén er niet voor gezorgd dat ze zich aan die wetten hielden, het volk van Israël brak de wetten en regels keer op keer. Dat komt door de menselijke natuur, die inherent zondig is. En de wetten en regels brengen geen leven, ze geven je geen liefde, of hoop, of een gevoel van verbondenheid.

Dat is waar Jezus past in het plaatje. Met zijn heilige Geest bracht Jezus richting in het leven van zijn volgers, door hen vrij te maken van aardse zaken, hun leven tot God te richten en hun naaste lief te hebben.

Anders gezegd: door niet te zeggen wat je niet moet doen, maar waar je je op zou moeten richten, geeft Jezus richting aan het leven van zijn volgers. Het bekende voorbeeld van de rose olifant kan dit verduidelijken. Als ik je vraag om niet aan een rose olifant te denken, wat heb je dan nu in je hoofd? Precies!

En met de richting die Jezus aanbrengt wordt het een stuk eenvoudiger wat je zou moeten doen met de wetten. Als je vindt dat je je eraan moet houden omdat jouw God dat verlangt, dan moet je dat doen. Veroordeel een ander alleen niet als die dat niet

doet. Want je hebt je naaste lief, en je leeft in vrijheid. Dus gebruik je de wet niet om anderen daarmee te bestrijden.

Dát is wat hij aangeeft.

En dat brengt ons bij het thema, 'de zonde die in mij woont'.

De zonde die in mij woont

In de voorbereiding spraken we erover wat je doet als je merkt dat je je niet gedraagt zoals je wilt.

Iemand zei: "Ik ben eigenlijk heel saai, ik ben niet driftig en ik vloek niet. En ik dank regelmatig, dat ik kan doen wat ik wil doen. Zoals pas, toen ik naar Buitenveldert moest. Wat een verschrikkelijk stuk stad is dat trouwen, met die vreselijke flats."

Iemand zei: Ik heb een conflict met een buurman, we worden het echt niet eens. En ik merk dat dat het slechtste in mij naar boven brengt. En het dwingt mij om steeds terug te schakelen naar "dit is niet de manier waarop ik in contact wil zijn". In die zin heeft de woede ook wel een functie, het leert je dat je je moet blijven oefenen.

Als je de Harry Potter boeken kent, dan weet je ook dat dáárin een hele ontwikkeling zit. Is de strijd tegen het kwaad héél zwart-wit in de eerste delen, in de latere delen leert Harry omgaan met de bliksemschicht in zijn voorhoofd, die daar door de boze tovenaars in is geplant. Een tijdlang probeert hij daartegen te vechten. En uiteindelijk begint hij te begrijpen wat zijn voorhoofd hem vertelt, en leert daar mee omgaan.

Misschien is het ook zo in onze levens. Moeten we ons afvragen, als we vaststellen dat we iets verkeerd gedaan hebben, of ons voornemen om iets te doen waar we achteraf niet trots op zijn, dat dat een teken is, een signaal, dat het tijd is voor reflectie, voor liefde, voor medemenselijkheid. En hoe het komt dat ons hart ons die ruimte op dat moment niet geeft.

Afleiding en verslaving

In ons leven zijn er veel zaken die ons afleiden van waar het echt om gaat. We zijn verslaafd aan economische groei, aan materialiteit, aan onze smartphone, aan elke 2 minuten kijken of iemand ons een berichtje of een like heeft gestuurd, het voorbeeld waar ik deze overweging mee begon. Wij zijn het die richting geven aan ons leven. Niet de wetten, niet onze woede, niet onze verslavingen, maar de richting die Jezus ons wijst, naar het loskomen van aardse zaken, naar liefde voor onszelf en onze naasten en naar onze plaats in de eeuwigheid.

En daarmee komen we terug bij het lied waarmee deze dienst van het woord begon: eerste en laatste. Het gaat niet om onszelf, maar om de plek die wij vervullen in de eeuwigheid van hij die is, die was en die komt: de Eeuwige. Moge het zo zijn!

Nodiging

Jezus deelde brood en wijn als symbool voor het delen van het leven. Hij deelde dat met alle aanwezigen, niemand uitgezonderd. In onze vijftigjarige Duif doen we dat net zo, we delen dit uur met jou en nodigen je uit. Wie je ook bent, waar je ook vandaan komt, welke zonden je begaan hebt, wat je ook gelooft, je bent welkom aan deze tafel. De liefde is je beloning.

Betreft Schriftlied: 'Geschreven staat'

Het volgende lied begint met "Geschreven staat dat uw Messias komt"... God eerst op een afstand, er spreekt niet veel geloof uit die woorden. Beschreven wordt óók een gevoel van verlatenheid en wanhoop, "De nacht is diep, de dagen leeg. De mensen sterven en zijn niet gelukkig". Dan volgt een stuk waarin we dichterbij Jezus komen, hem bewonderen om de weg die hij gegaan is "in diepe nacht is hij de weg gegaan, die in de afgrond voert der sprakelozen". Om uit te komen bij een wenk naar God, een wens, dat hij aanwezig moge zijn. Omdat Jezus, 'een zoon van uw Tora ons geworden is tot heer en meester'.